

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 5950/22
23.4.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Светлане Павић, председника већа, Александре Лековић и Весне Целетовић Цуцић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Никола Спајић, адвокат из Новог Сада, Алексе Шантића бр. 68/7, против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, Косовска бр. 31, ради накнаде штете, одлучујући о жалби тужене изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П 6884/19 од 12.7.2022. године, у седници већа одржаној дана 23.4.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована жалба тужене Републике Србије и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 6884/19 од 12.7.2022. године, у ставовима првом и другом изреке.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка, као неоснован.

Образложење

Изреком побијане пресуде Првог основног суда у Београду П 6884/19 од 12.7.2022. године, у ставу првом, усвојен је тужбени захтев тужиле и обавезана је тужена Република Србија да тужилци АА, на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде права на породични живот, исплати износ од 2.400.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 12.7.2022. године, па до коначне исплате. Ставом другим изреке пресуде, обавезана је тужена да тужилци на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 124.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од извршности пресуде па до коначне исплате, а ставом трећим изреке ослобођена је тужилца обавезе плаћања судске таксе.

Против ове пресуде и то одлука садржаних у ставовима првом и другом изреке, жалбу је благовремено изјавила тужена, побијајући је из свих законских разлога.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу одредбе члана 386 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС”, бр. 72/11, са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд је оценио да жалба тужене није основана.

У проведеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачке 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које овај суд, као другостепени, пази по службеној дужности, као ни битна повреда одредаба поступка из тачке 12 истог члана, на коју се неосновано жалбом тужене указује, с обзиром на то да је првостепени суд за своју одлуку дао јасне разлоге о одлучним чињеницама, па се правилност и законитост исте могу са сигурношћу испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца се први пут породила ...1976. године у ... часова, у Гинеколошко акушерској болници Београд, ул. Народни Фронт бр. 62 у Београду и родила је женско дете. У протоколу болнице означеном под “...”, наведено је да је дете преминуло дана ...1976. године, у ... часова, а у протоколу умрлих исте болнице наведено је да је дете преминуло ...1976. године, у ... часова. Болница је поднела пријаву о рођењу матичној служби дана ...1976. године, у којој је наведено да једно од деце које је родила мајка остало у животу, иако је ово био први тужиљин порођај. Поднета пријава нема потпис мајке, иако је био предвиђен простор за потпис на обрасцу пријаве. Матичар је чињеницу рођења детета уписао ...1976. године у матичну књигу рођених и наведено је да се ради о детету женског пола, презимена ..., али није наведено име детета. Даном ...1976. године, болница је издала Потврду о смрти, у којој је наведено да је дете преминуло ...1976. године у ... часова, те да је узрок смрти потврђен обдукцијом. У потврди о смрти, рубрика у којој је требало навести да ли је смрт утврдио лекар или друго лице овлашћено за утврђивање смрти, или сведоци, остала је непопуњена. Даном ...1976. године, уписана је чињеница смрти детета у матичну књигу умрлих, на основу пријаве коју је поднела болница, а као дан и време смрти уписан је ...1976. године у ... часова. Јавно комунално предузеће “Погребне услуге” Београд изјаснило се да у својој евиденцији нема податке о сахрани или кремацији бебе са презименом ..., која је преминула ...1976. године у Београду. Тужилца се други пут породила у Гинеколошко акушерској клиници Београд, у Вишеградској, даном ...1979. године, када је према медицинској документацији родила једно мртворођено дете мушког пола у 10,55 часова и једно живо рођено дете мушког пола у 11,50 часова. Тужилца је у наведену клинику примљена даном ...1978. године. Клиника је доставила извештај о извршеној обдукцији Института за патологију Медицинског факултета у Београду од 06.01.1979. године, у којем је наведено да је обдукцију извршио ..., али је у рубрици у којој је требало навести да ли је обдукцији присуствовао лекар наведено је да није. Такође, у спроводници леша из Клинике института за патологију од ...1979. године, није потписан доктор који је упутио леш, нити је попуњена рубрика у којој је требало назначити да ли се захтева клиничка, судска обдукција или не. Клиника за гинекологију и акушерство Клиничког центра Србије је обавестила суд да за 1979. годину нема писане документације која се односи на аутопсије, а која се чува у кабинету за фетално и перинаталну патологију и Одељењу гинеколошке патологије и цитологије, Службе за патологију, патохистологију и

медицинску цитологију УКЦС. Јавно комунално предузеће “Погребне услуге” Београд, изјаснило се да у својој евиденцији нема података о сахрани или кремацији бебе са презименом ..., која је преминула ...1979. године у Београду. Чињеница рођења детета, уз напомену да је мртворођено, уписана је од стране матичара ...1979. године, на основу пријаве клинике у којој се тужиља породила.

Полазећи од наведеног, првостепени суд је најпре ценио истакнути приговор недостатка пасивне легитимације и оценио да је исти неоснован, наводећи да из података анализираних у пресуди Европског суда за људска права у случају ББ против Републике Србије, јасно произлази да је у случају повреде права родитеља беба за које постоји сумња да су нестале из породилишта у Републици Србији, дошло до повреде права на породични живот од стране запослених у породилиштима и од стране органа тужене, због тога што нису постојали адекватни прописи који би право родитеља заштитили од било чијег мешања и омогућили делотворно уживање права на породични живот. Тужена је, по оцени првостепеног суда, била дужна да предузме све мере за кориговање рада здравствених установа, што укључује и мере потребне да се онемогући да родитељима новорођене деце ускраћују основна права човека, а што је могла да учини јер је вршила надзор над радом здравствених установа. Такође, по оцени првостепеног суда, тужена је била дужна да благовремено реагује на душевну патњу родитеља који сумњају да су им деца нестала и да омогући споровођење делотворног истражног поступка, који би родитељима могао пружити поуздане информације о судбини деце. Првостепени суд је мишљења да је тужена била дужна да законским мерама обезбеди решење овог питања у разумном року, након што су јој се родитељи обратили, а што је према пресуди Европског суда за људска права по представци ББ, било 2005. године. Даље је закључио, да одговорност тужене произилази из чињенице да упркос томе што јој је указано на пропуст, није предузела мере потребне да се делотворним истраживањем свих околности оконча трајна повреда тужиљиног права и исправе, колико је могуће, њене последице. Тужена, по оцени првостепеног суда, све до доношења Закона о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за које се сумња да су нестала из породилишта у Републици Србији (“Службени гласник РС”, бр. 18/20 од 03.03.2020. године), није омогућила тужиљи, а ни осталим родитељима да се преко надлежних органа испита судбина деце за коју се сумња да су нестала у породилиштима. Основ одговорности тужене за накнаду штете тужиљи, првостепени суд је засновао на одредби члана 8 Европске конвенције о људским правима, а у вези са одредбом члана 200 Закона о облигационим односима, полазећи од тога да родитељи имају право да у случају сумње у судбину и статус њихове новорођене деце сазнају истину о томе, а да је обавеза државе да им пружи поуздане информације о статусу и судбини деце. Првостепени суд је даље закључио, да у тужиљином случају постоји неуредна и некомплетна медицинска документација о рођењу и смрти њене деце, да не постоје никакве индиције о томе шта су здравствене установе урадиле са телима њене деце, а да се при томе јавно предузеће које се бави сахрањивањем изјаснило да не поседује податке о сахрањивању, нити о кремирању тела тужиљине деце. Приликом одлучивања, првостепени суд је ценио и истакнути приговор застарелости потраживања, али је оценио да је исти неоснован, из разлога трајног карактера повреде тужиљиног права на породични живот, с обзиром на то да јој тужена није пружила поуздане информације о судбини деце, иако је била дужна да створи адекватне механизме који би омогућили да се испитају све околности конкретног случаја и да се отклони свака сумња у неизвесност. Такође је имао у виду да

се у овом поступку не могу применити одредбе Закона о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за које се сумња да су нестала из породилишта у Републици Србији, који је ступио на снагу 11.03.2020. године и почео да се примењује истеком рока од три месеца од дана ступања на снагу, с обзиром на то да је тужба у овој правној ствари поднета дана 20.03.2019. године, а нема основа за ретроактивну примену наведеног закона.

Одлучујући о висини новчане накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде права на породични живот, првостепени суд је посебно имао у виду јачину бола и њихово трајање, а водио је рачуна и о значају повређеног добра и циљу коме накнада служи, те да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Како код тужиље постоји сумња о судбини двоје деце, која није могла бити разјашњења услед низа пропуста и неправилности у раду органа тужене, првостепени суд је оценио да је износ од 2.400.000,00 динара правичан износ накнаде за душевне болове које је тужиља претрпела услед повреде права на породични живот. На досуђени износ нематеријалне штете, првостепени суд је тужиљи досудио и законску затезну камату почев од дана пресуђења па до исплате, применом одредбе члана 277 Закона о облигационим односима.

Дате разлоге првостепеног суда као правилне, аргументоване и на закону засноване, прихвата и овај суд као другостепени.

Наиме, одредбом члана 8 Европске конвенције о људских правима и основним слободама прописано је да свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке. Европска конвенција ратификована је од стране надлежних органа Србије и Црне Горе 26.12.2003. године, а ступила је на снагу дана 3.3.2004. године, чиме је постала саставни део правног поретка Републике Србије. Одредбом члана 145 став 2 Устава прописано је да се судске одлуке заснивају на Уставу, закону, потврђеном међународном уговору и пропису донетом на основу закона, док је одредбом члана 194 став 4 Устава прописано да су потврђени међународни уговори и опште прихваћена правила међународног права, део правног поретка Републике Србије.

Супротно жалбеним наводима тужене, правилно је првостепени суд поступио када је тужиљи досудио накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде права на породични живот и обавезао тужену да јој ову штету накнади. Одговорност тужене Републике Србије за проузроковану штету произлази из чињенице да није у довољној мери испунила своју обавезу да као држава обезбеди остварење права тужиље на поштовање породичног живота, које је зајамчено Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама. Тужиља се обраћала органима тужене ради разјашњења околности везаних за смрт њене деце, али није добијала адекватне одговоре, при чему постојање низа пропуста болничког особља у погледу навођења свих релеватних података о смрти тужиљине новорођанчади, чини оправданом тужиљину сумњу у тачност података о смрти деце.

Наиме, медицинска документација о рођењу и смрти тужиљине деце је неуредна и некомплетна, што се у случају бебе рођене ...1976. године, огледа у постојању

неслагања у Протоколу болнице и Протоколу умрлих болнице у погледу тачног времена наступања смрти бебе, при чему тужилци никад није достављена документација о обдукцији, а рубрика у Потврди о смрти у којој је требало навести да ли је смрт утврдио лекар, друго лице овлашћено за утврђивање смрти или сведоци, остала је непопуњена. У случају смрти бебе рођене ...1979. године, споран је обдукциони налаз, с обзиром на то да је у рубрици у којој је требало навести да ли је обдукцији присуствовао лекар наведено да није, а чињеница рођења детета, уз напомену да је мртво рођено, уписана је од стране матичара ...1979. године, на основу пријаве клинике и наведено је име ..., да би даље у матичној књизи наведено да име и презиме отпада, као погрешно уписано и да је дете без имена мртворођено. У оба случаја, тужилца се обраћала ЈКП “Погребне услуге” и добила је информацију да ни дана ...1976. године, ни дана ...1979. године, нема података о томе да су сахрањене или кремиране бебе са презименом ... Тужилци због оваквог поступања није омогућено ни да сахрани децу, што је код ње проузроковало оправдану сумњу у тачност података о њиховој смрти. Како тужена Република Србија има позитивну обавезу да омогући остваривање људских права гарантованих Уставом и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основаних слобода, коју је у овом случају занемарила, тако што није адекватно одговорила на захтев тужилце да буде информисана о судбини своје деце, правилан је закључак првостепеног суда да тужилца има право на накнаду нематеријалне штете на основу одредбе члана 200 Закона о облигационим односима, у износу који је тај суд правилно одмерио и признао тужилци.

Наводи тужене у жалби да је у конкретном случају наступила застарелост потраживања, те да постоји кривица на страни тужилце из разлога што се пасивно држала и није се обраћала државним органима ради предузимања истражних радњи, неосновани су, с обзиром на то да повреда тужилциног права на породични живот има трајни карактер, а тужена која је вршила надзор над радом здравствених установа није вршила контролу на адекватан начин, нити је предузимала мере за кориговање њиховог рада, односно није створила адекватне механизме који би омогућили да се испитају све околности конкретног случаја и да се тиме отклони свака сумња у неизвесност, на шта правилно указује и првостепени суд. Тужилци је, као родитељу, ускраћено уживање у породичном животу са својом децом, она је за то ускраћена дуже од 40 година и све то време трпи душевни бол, јер нема сазнања шта се заправо догодило, нити има било какву сатисфакцију која би душевни бол могла мало да ублажи. Током 2015. године, пре подношења тужбе, обраћала се различитим установама ради добијања информација о судбини њене деце, чиме је исказала несумњиво интересовање за судбину своје деце, а недостаци делотворног и ефикасног системског решења, односно неадекватно поступање медицинских установа и државних органа не могу се приписати у кривицу тужилци.

Потврђена је и одлука о трошковима парничног поступка, с обзиром на то да је иста донета правилном применом одредби чланова 153, 154 и 163 Закона о парничном поступку, имајући у виду успех парничних странака у спору, а све одмерено у складу са Адвокатском тарифом важећом у време пресуђења.

Са изложеног, Апелациони суд је на основу одредбе члана 390 Закона о парничном поступку и члана 401 тачка 2 истог Закона одлучио као у ставу првом изреке ове пресуде.

Имајући у виду исход жалбеног поступка, Апелациони суд је одбио захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка, па је на основу одредбе члана 165 став 1 Закона о парничном поступку, одлучио као у ставу другом изреке ове пресуде.

**Председник већа-судија
Светлана Павић, с.р.**

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић